Stichting Urgente Noden Nederland

Position paper SUN Nederland

Reflectie op beleid voor armoede, schulden en urgente noden in Nederland

Aan: Vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Tweede Kamer der Staten-Generaal
Van: SUN Nederland
Aanleiding: Uitnodiging rondetafelgesprek effectief armoedebeleid d.d. 26-11-2026
Onderwerp: Samenhang, publieke verantwoordelijkheid en de kracht van het maatschappelijk middenveld bij de aanpak van armoede, schulden en urgente noden

Inleiding - Een eeuw aan noodhulp laat zien waar het stelsel aanvulling behoeft

Ondanks alle voorzieningen die Nederland rijk is, hebben sommige mensen toch urgente financiële problemen. Want hoe goed de overheid publieke voorzieningen ook inricht, er zullen altijd mensen zijn die niet, niet tijdig of niet volledig opgevangen kunnen worden wanneer zij in urgente nood terecht komen. SUN Nederland bestaat sinds 1914 en werd destijds mede op instigatie van Koningin Wilhelmina opgericht. Al meer dan een eeuw zetten wij ons in voor mensen die in Nederland in urgente financiële nood verkeren. Het SUN-format is simpel en effectief: via lokale noodhulpbureaus bieden wij financiële ondersteuning met een gift of een renteloze lening aan mensen die tussen wal en schip dreigen te vallen. Dat kunnen zowel mensen zijn zonder inkomen, met een inkomen via een uitkering of mensen met een inkomen uit werk. Hulp- en dienstverleners kunnen aanvragen indienen voor álle mensen met urgente noden voor wie bestaande voorzieningen ontbreken, niet toegankelijk zijn of niet tijdig voldoende hulp bieden. De gemeente betaalt binnen het SUN-format de organisatiekosten van het noodhulpbureau, terwijl de donateurs (fondsen, geloofsgemeenschappen, bedrijven en particulieren) het giftenbudget bijeenbrengen. Gezamenlijk geven de noodhulpbureaus in ruim 100 gemeenten jaarlijks circa zes miljoen euro aan ondersteuning vanuit private gelden.

Door onze positie zien wij dagelijks dat de bestaanszekerheid van mensen onder druk staat: het aantal noodhulpaanvragen stijgt. Cijfers van het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS) laten zien dat er in 2024 551.000 mensen in armoede leefden en nog eens 1,13 miljoen mensen in bijna-armoede. Zij hebben een inkomen net boven de armoedegrens, maar vaak onvoldoende financiële reserves om tegenvallers op te vangen. Daarmee loopt een grote groep mensen het risico om bij een onverwachte uitgave of inkomensdaling alsnog in financiële problemen te komen. SUN Nederland omschrijft deze groep als "één kapotte wasmachine verwijderd van financiële problemen, waardoor urgente noden ontstaan".
We gaan bij het wegen van aanvragen uit van het besteedbaar inkomen: wat heeft iemand concreet te besteden als de vaste lasten zijn voldaan? Onze ervaring leert dat urgente financiële nood niet altijd voortkomt uit een structureel laag inkomen. Ook mensen met werk en een redelijk inkomen kunnen door een onverwachte gebeurtenis, hoge noodzakelijke uitgaven of een samenloop van omstandigheden acuut in de problemen komen. Dat maakt noodhulp niet alleen een vangnet voor mensen in armoede, maar ook een belangrijke graadmeter voor de vraag waar het stelsel van inkomensondersteuning en publieke voorzieningen onvoldoende aansluit op de werkelijkheid van mensen.
Onze oproep: Gebruik de praktijkgegevens van organisaties als SUN Nederland bij de beoordeling van de effectiviteit van het armoede- en inkomensbeleid. Kijk daarbij niet alleen naar hoeveel mensen onder de armoedegrens leven, maar ook naar de mate waarin huishoudens daadwerkelijk in hun noodzakelijke uitgaven kunnen voorzien.

Versnippering

Achter individuele noodhulpvragen gaan soms ook structurele tekortkomingen in het Nederlandse beleid schuil. Mensen raken niet alleen in financiële problemen doordat hun inkomen ontoereikend is en zij niet binnen de regels van de overheid passen, maar soms ook door falend overheidsbeleid.
Zo is het stelsel van inkomensondersteuning vaak ingewikkeld, versnipperd en onvoldoende toegankelijk. We zien in de praktijk dat het uitzoeken en aanvragen van inkomensondersteuning een dagtaak kan zijn voor mensen in een financieel kwetsbare positie. Terwijl zij door voortdurende geldzorgen vooral bezig zijn met overleven, worden zij geconfronteerd met een complex speelveld

aan actoren, versnipperde regelingen, ingewikkelde formulieren, onduidelijke voorwaarden en uiteenlopende aanvraagprocedures om het geld (terug) te krijgen waar zij recht op hebben. Tegelijkertijd groeit de groep mensen die niet of onvoldoende wordt bereikt door bestaande overheidsvoorzieningen. Niet alleen omdat zij niet weten welke ondersteuning beschikbaar is of niet in staat zijn deze aan te vragen, maar ook omdat zij bewust geen beroep willen doen op overheidsregelingen. Wantrouwen, schaamte, angst voor terugvorderingen of negatieve ervaringen met instanties kunnen daarbij een rol spelen. Daarmee blijft een groep mensen buiten beeld die wel degelijk ondersteuning nodig heeft.
Daarnaast is er een waaier aan aanvullende regelingen op lokaal niveau. Sommige gemeenten hebben ruime minimaregelingen op uiteenlopende gebieden, anderen hebben er vrijwel geen. Sommigen geven bijzondere bijstand in de vorm van een gift, terwijl anderen dat vooral doen in de vorm van een lening. Sommigen hebben snelle en eenvoudige procedures rondom kwijtschelding van gemeentebelastingen, anderen niet. De huidige inrichting maakt dat de ondersteuning die iemand ontvangt niet alleen afhankelijk is van zijn of haar behoefte, maar ook van de gemeente waar iemand woont, de regelingen die daar beschikbaar zijn, de organisatie die iemand weet te vinden en de mogelijkheden van een hulp- of dienstverlener om door het stelsel heen te navigeren. Daarmee ontstaat rechtsongelijkheid in de praktijk. Een inwoner met dezelfde financiële nood kan in de ene gemeente wel en in de andere gemeente geen passende ondersteuning krijgen. Dat is niet alleen onwenselijk vanuit het oogpunt van kansengelijkheid, maar ondermijnt ook de effectiviteit van de publieke middelen die voor armoedebestrijding beschikbaar zijn. Deze grote diversiteit is de directe reden waarom SUN Nederland ervoor gekozen heeft haar landelijke activiteiten als charitatief vermogensfonds uit 1914 volledig om te zetten naar een gedecentraliseerd fonds met lokale noodhulpbureaus. Alleen op die manier kunnen we effectief zijn en complementair aan wat het lokaal vigerende beleid en aanbod is.
Naast de complexiteit en versnippering in wet- en regelgeving, in de uitvoering en in de verantwoordelijkheidsverdeling tussen Rijk en gemeenten, is er ook versnippering in het aanbod van lokale organisaties. Naast de overheid zijn namelijk tal van maatschappelijke organisaties en lokale initiatieven actief. Sommige gemeenten hebben een ruim aanbod van deze initiatieven, organisaties en fondsen die zich voor de financieel kwetsbare inwoners inzetten, anderen hebben dat niet of nauwelijks. Dat maatschappelijke initiatief is waardevol, maar leidt ook tot een landschap waarin verantwoordelijkheden, doelgroepen, toegang en aanbod niet altijd op elkaar aansluiten en sterk per gemeente kan verschillen.
Daar waar de wettelijke verantwoordelijkheden, de institutionele ordening en dataverzameling op het terrein van schulden anno 2026 herkenbaarder zijn vastgelegd, is op het terrein van armoede en urgente noden veel meer sprake van een bonte verzameling aan lokale publieke regelingen en particuliere initiatieven, zonder een vergelijkbare landelijke ordening en regie. De aanvragen bij de lokale noodhulpbureaus geven ons via het Datadashboard Urgente Noden een bijzondere inkijk in de gevolgen hiervan.
Onze oproep: maak inzichtelijk waar de verschillen tussen gemeenten leiden tot ongelijke toegang tot noodzakelijke ondersteuning en welke landelijke minimumnormen of randvoorwaarden nodig zijn om die verschillen te verkleinen. SUN Nederland kan met de gegevens uit het Datadashboard Urgente Noden en de ervaringen van lokale noodhulpbureaus bijdragen aan die analyse.

"Het mag niet uitmaken in welke gemeente iemand woont om toegang te hebben tot noodzakelijke ondersteuning. Landelijke regie en lokale uitvoeringsruimte moeten elkaar versterken".

Datadashboard Urgente Noden

SUN Nederland brengt aanvragen en de achterliggende problematiek van aangesloten noodhulpbureaus en charitatieve vermogensfondsen bijeen in het landelijke Datadashboard Urgente Noden (DUN). Dit Datadashboard maakt zichtbaar waar mensen niet terecht konden en vastlopen, welke noodzakelijke uitgaven zij niet kunnen betalen en waar bestaande voorzieningen tekortschieten. Het biedt daarmee niet alleen inzicht in urgente noden, maar ook in de (vaak onbedoelde) omissies binnen het Nederlandse stelsel.
Het Datadashboard brengt landelijke trends en ontwikkelingen in beeld, maar kan vanwege de eerder genoemde versnippering niet als landelijke benchmark gebruikt worden, omdat het beleid tussen

gemeenten onderling zoveel van elkaar verschilt. Met de inzichten uit DUN gaan we zowel lokaal in gesprek met gemeenten als landelijk met de overheid en voeren we lobby met landelijke organisaties, zodat er beter en effectiever beleid tot stand komt. SUN Nederland wil op die manier bijdragen aan systeemverandering, waardoor meer mensen tijdig ondersteund worden, een menswaardig bestaan kunnen leiden en particuliere noodhulp er alleen is voor die individuele noden die onvermijdelijk zijn. De gegevens uit het Datadashboard Urgente Noden kunnen een waardevolle aanvulling vormen op landelijke armoede- en schuldenstatistieken. Waar CBS en SCP vooral de omvang en ontwikkeling van armoede en financiële kwetsbaarheid in beeld brengen, laten onze gegevens zien welke concrete noodzakelijke uitgaven mensen niet kunnen betalen en waar zij in de toegang tot voorzieningen vastlopen. Daarmee voegen zij een praktijkgerichte dimensie toe aan de beoordeling van de effectiviteit van beleid.

Onze oproep: betrek SUN Nederland en de data van andere maatschappelijke organisaties bij de periodieke monitoring en evaluatie van het armoede- en schuldenbeleid. Onderzoek met ons samen hoe praktijkgegevens van noodhulpbureaus kunnen worden benut als aanvullende indicator voor niet-gebruik, ontoereikende ondersteuning en materiële deprivatie. SUN Nederland kan ook jaarlijks een beknopte rapportage aan de Kamer leveren met de belangrijkste trends en signalen uit het DUN.

Overheid verantwoordelijk voor bestaanszekerheid én bestaanswaardigheid

SUN Nederland ziet noodhulp als een noodzakelijk aanvullend vangnet en streeft ernaar om een landelijk dekkend netwerk van noodhulp te organiseren, maar we zien onze ondersteuning nadrukkelijk niet als een structurele oplossing voor armoede en schulden of bestaanszekerheid. De overheid blijft verantwoordelijk voor een toereikend inkomen en een toegankelijk stelsel van voorzieningen. Decentralisatie mag niet betekenen dat de verantwoordelijkheid voor een samenhangend en toereikend stelsel diffuus wordt. Het Rijk blijft verantwoordelijk voor de wettelijke kaders, de financiële randvoorwaarden en het bewaken van gelijke toegang tot noodzakelijke ondersteuning. Gemeenten moeten voldoende ruimte en middelen hebben om maatwerk te leveren, maar mogen er niet alleen voor staan wanneer landelijke wet- en regelgeving onvoldoende aansluit op de werkelijkheid van inwoners. De kennis en ervaring van organisaties die dagelijks met de gevolgen van het gevoerde beleid worden geconfronteerd, waaronder de noodhulpbureaus, kunnen vervolgens helpen om dat stelsel aan te vullen en te verbeteren.

De toegankelijkheid en kwaliteit van overheidsvoorzieningen worden niet alleen bepaald door regels, procedures en beschikbare middelen, maar ook door de manier waarop mensen worden benaderd. Veel beleid en uitvoering zijn nog sterk georganiseerd vanuit wantrouwen: de nadruk ligt op controle, het voorkomen van misbruik en het stellen van voorwaarden. Dat werkt door in de bejegening en kan ertoe leiden dat mensen terughoudend worden om hulp te vragen of zich niet serieus genomen voelen. SUN Nederland pleit ervoor om veel nadrukkelijker te sturen op vertrouwen, menselijke waardigheid en de eigen regie van mensen. De lokale noodhulpbureaus werken vanuit die benadering: zij kijken naar de mens en diens concrete situatie, niet uitsluitend naar regels en voorwaarden. Uit onderzoek van de Vrije Universiteit Amsterdam naar de betekenis van noodhulp blijkt bovendien dat mensen die noodhulp ontvangen vaak zeer bescheiden zijn in wat zij vragen. Zij vinden het niet vanzelfsprekend dat de beschikbare ondersteuning voor hen bedoeld is en lijken hun eigen aanspraken op hulp soms klein te maken. Dat laat zien dat financiële nood niet alleen leidt tot materiële tekorten, maar doorwerkt in het gevoel van eigenwaarde en het (zelf)vertrouwen. Een menswaardige benadering vraagt daarom dat de overheid niet alleen voorzieningen beschikbaar stelt, maar mensen ook het gevoel geeft dat zij er daadwerkelijk gebruik van mogen maken.

Voor SUN Nederland gaat bestaanszekerheid verder dan het kunnen betalen van de noodzakelijke boodschappen en vaste lasten. Het gaat ook om bestaanswaardigheid: de mogelijkheid om een menswaardig en zelfstandig bestaan op te bouwen, noodzakelijke zorg te ontvangen, mee te doen aan de samenleving en perspectief te hebben. Dat vraagt niet alleen om voldoende inkomen en toegankelijke voorzieningen, maar ook om een overheid die mensen vanuit vertrouwen benadert, hun eigen regie respecteert en hen het gevoel geeft dat ondersteuning er ook voor hen is. Want bestaanswaardigheid betekent niet alleen dat mensen kunnen voorzien in hun basale behoeften, maar ook dat zij zich gezien, serieus genomen en gelijkwaardig behandeld weten.

Onze oproep: neem bij de beoordeling van de begroting van SZW niet alleen de omvang van de

beschikbare middelen als uitgangspunt, maar ook de vraag of deze middelen daadwerkelijk leiden tot een toegankelijk en samenhangend stelsel. Stuur bij de ontwikkeling en uitvoering van armoedebeleid niet alleen op rechtmatigheid en doelmatigheid, maar ook op vertrouwen, menselijke waardigheid en de kwaliteit van bejegening. Betrek ervaringsdeskundigen en maatschappelijke organisaties bij het verbeteren van de dienstverlening en benut de werkwijze van noodhulpbureaus als inspiratie voor een meer mensgerichte benadering. SUN Nederland kan vanuit de lokale uitvoeringspraktijk inzicht geven in de gevolgen van landelijke beleidskeuzes.

Investeer in preventie en een effectieve infrastructuur

De effectiviteit van armoedebeleid wordt niet alleen bepaald door de hoogte van inkomensondersteuning, maar ook door de manier waarop mensen worden bereikt, ondersteund en geholpen wanneer bestaande voorzieningen tekortschieten. Juist daar ligt een belangrijke opgave voor de begroting van SZW. In de huidige praktijk wordt veel geïnvesteerd in het oplossen van armoede en schulden wanneer deze al zijn ontstaan. Er is minder structurele aandacht voor preventie, voor het opvangen van noodzakelijke uitgaven die buiten bestaande regelingen vallen en voor de infrastructuur die nodig is om mensen tijdig te bereiken. Terwijl juist een relatief beperkte financiële interventie kan voorkomen dat een tijdelijke noodsituatie uitgroeit tot problematische schulden, verlies van werk, huisuitzetting of gezondheidsproblemen. SUN Nederland beschikt over een landelijk groeiend netwerk van lokale noodhulpbureaus, een infrastructuur waarin gemeenten, professionele hulpverleners en particuliere donateurs samenwerken, en een Datadashboard dat inzicht geeft in de lacunes van het bestaande stelsel. De directe noodhulp wordt gefinancierd uit particuliere middelen. De organisatie en landelijke infrastructuur vragen echter om een duurzame basis.
Onze oproep: reserveer binnen de begroting van SZW structurele middelen voor preventie en voor effectieve maatschappelijke infrastructuren die aanvullend zijn op publieke voorzieningen. SUN Nederland wil met haar netwerk, praktijkkennis en data bijdragen aan het beter bereiken van mensen, het voorkomen van escalatie en het verbeteren van de effectiviteit van het armoedebeleid.

"Een gift of renteloze lening van enkele honderden euro's kan voorkomen dat iemand verder afglijdt. Preventie moet daarom niet alleen worden gezocht in vroegsignalering en voorlichting, maar ook in de mogelijkheid om tijdig een concreet financieel probleem op te lossen".

Vanuit onze praktijk vragen wij de Tweede Kamer specifiek aandacht voor de volgende onderwerpen:

1. Een toereikend sociaal minimum voor alle huishoudtypen

Een toereikend inkomen is de basis van bestaanszekerheid. Toch laat de praktijk zien dat verschillende groepen huishoudens onvoldoende financiële ruimte hebben om rond te komen, noodzakelijke uitgaven te doen en onverwachte tegenvallers op te vangen.
SUN Nederland onderschrijft de adviezen van de Commissie Sociaal Minimum. De Commissie heeft niet alleen gewezen op de hoogte van het inkomen, maar ook op de tekortkomingen in de systematiek van inkomensondersteuning. Een toereikend sociaal minimum vraagt om voldoende inkomen én een stelsel dat voorspelbaar, toegankelijk en uitvoerbaar is. Goed beleid vraagt daarnaast om differentiatie naar doelgroepen, omdat financiële kwetsbaarheid verschillende oorzaken kent en niet iedereen met dezelfde maatregelen wordt bereikt of geholpen. Daarbij verdienen ons inziens onderstaande groepen nadrukkelijk politieke aandacht.

Alleenstaanden

Met ruim 3,4 miljoen mensen vormt de groep alleenstaanden een omvangrijk deel van de Nederlandse bevolking. Ruim 60% van de aanvragen bij noodhulpbureaus is voor alleenstaanden zonder kinderen zo blijkt uit het Datadashboard Urgente Noden. Hun financiële kwetsbaarheid verdient mede daarom meer aandacht in het armoede- en inkomensbeleid. Alleenstaanden zijn financieel kwetsbaar doordat zij woonlasten, energiekosten, andere vaste lasten en financiële tegenvallers alleen moeten dragen en niet via een tweede inkomen van een partner kunnen delen. Daardoor kan een relatief kleine tegenvaller al snel leiden tot betalingsachterstanden of schulden. Zeker bij een inkomen rond het sociaal minimum, bij parttime werken of baanverlies is de financiële ruimte zeer beperkt. Deze kwetsbaarheid komt duidelijk naar voren in de aanvragen bij de lokale SUN-noodhulpbureaus. Hulpvragen laten zien dat alleenstaanden bij onverwachte uitgaven of

wegvallende inkomsten weinig mogelijkheden hebben om zelf een oplossing te vinden. Noodhulp kan dan voorkomen dat een tijdelijk tekort uitgroeit tot een langdurige problematische situatie. De financiële kwetsbaarheid van alleenstaanden vraagt om een zelfstandige beoordeling van de toereikendheid van het sociaal minimum voor deze huishoudvorm. Daarbij moet niet alleen naar gemiddelde noodzakelijke uitgaven worden gekeken, maar ook naar de beperkte mogelijkheden om financiële risico's met een ander te delen. Een toereikend inkomen moet niet alleen op papier voldoende zijn, maar ook in de praktijk ruimte bieden om noodzakelijke uitgaven en onvoorziene tegenvallers op te vangen. De signalen uit de noodhulppraktijk kunnen helpen om zichtbaar te maken waar het huidige stelsel voor deze groep tekortschiet.
Onze oproep: toets bij de herijking van het sociaal minimum de financiële positie van alleenstaanden expliciet. SUN Nederland kan daarvoor de praktijkgegevens uit het Datadashboard Urgente Noden beschikbaar stellen.

Mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB)

Naar schatting hebben volgens het Sociaal Cultureel Planbureau 1,1 miljoen mensen in Nederland een licht verstandelijke beperking (LVB), dat is circa 6,4% van de bevolking. Deze groep is maatschappelijk kwetsbaar: 40-60% heeft geen betaald werk en 30-40% kampt met psychische problemen. Ook onder dakloze mensen en gedetineerden is sprake van een oververtegenwoordiging van de LVB-groep. De financiële kwetsbaarheid is groot, al ontbreken betrouwbare landelijke cijfers over armoede en schulden onder mensen met een LVB. Wel wordt geschat dat minimaal een kwart van de cliënten van bewindvoerders en schuldhulpverleners een LVB heeft. Een LVB gaat niet alleen over een lager IQ, maar vooral ook over beperkingen in het dagelijks functioneren en de sociale redzaamheid. Financiële verplichtingen begrijpen, toeslagen of kwijtschelding aanvragen en betalingsachterstanden tijdig aanpakken, is voor hen vaak moeilijk. Een samenleving die steeds meer uitgaat van digitale vaardigheden en administratieve zelfredzaamheid, vergroot het risico dat deze groep buiten beeld blijft. Een formele diagnose ontbreekt bovendien vaak, waardoor de ondersteuningsbehoefte niet wordt herkend. Juist wanneer mensen niet zelfstandig de weg naar ondersteuning vinden, kunnen problemen zich opstapelen en uitmonden in urgente financiële nood. De lokale SUN-noodhulpbureaus zien deze situaties in de praktijk. Via hulp- en dienstverleners bieden zij aanvullende noodhulp aan deze doelgroep. Daarmee kunnen zij direct verlichting bieden én signalen zichtbaar maken over waar het stelsel mensen met een LVB onvoldoende bedient en bereikt. SUN Nederland pleit voor regelingen en voorzieningen die rekening houden met verschillen in het zogeheten 'doenvermogen' en de sociale redzaamheid van mensen met urgente noden. Voor mensen met een LVB is het niet voldoende dat een voorziening formeel bestaat. De overheid moet ook verantwoordelijkheid nemen voor het daadwerkelijk bereiken van deze groep. Dat vraagt om begrijpelijke communicatie, persoonlijke ondersteuning en waar mogelijk automatische toekenning van rechten. Noodhulpbureaus kunnen hierin een belangrijke signalerende en aanvullende rol vervullen, maar noodhulp mag geen vervanging worden voor toegankelijke, structurele ondersteuning. Het recht op ondersteuning mag niet afhangen van het vermogen om dat recht zelfstandig te effectueren.
Onze oproep: laat bij de ontwikkeling van nieuwe inkomensregelingen standaard toetsen of deze uitvoerbaar en begrijpelijk zijn voor mensen met beperkt doenvermogen. SUN Nederland en andere maatschappelijke organisatie kunnen samen met ervaringsdeskundigen, hulp- en dienstverleners en noodhulpbureaus praktijkervaringen aandragen voor deze toets.

Mensen met een chronische ziekte

In Nederland hebben naar schatting van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) 11,1 miljoen mensen één of meer chronische aandoeningen: dat is 61% van de bevolking. Een chronische ziekte brengt vaak extra kosten met zich mee, bijvoorbeeld voor zorg, vervoer, hulpmiddelen en noodzakelijke behandelingen. Tegelijkertijd kan het inkomen dalen doordat mensen minder kunnen werken of uitvallen op de arbeidsmarkt. De combinatie van hogere uitgaven en minder inkomsten maakt deze groep financieel kwetsbaar. De mogelijkheden om meerkosten als gevolg van een chronische ziekte te compenseren, verschillen per gemeente en per voorziening. Daardoor kunnen mensen met vergelijkbare gezondheidsproblemen en financiële omstandigheden toch met sterk uiteenlopende financiële lasten worden geconfronteerd. Juist de stapeling van zorgkosten en andere noodzakelijke uitgaven kan ertoe leiden dat mensen niet meer kunnen voorzien in hun

dagelijkse levensonderhoud. Deze kwetsbaarheid komt ook naar voren in de aanvragen bij de lokale SUN-noodhulpbureaus. In die gevallen waar bestaand aanbod, bijvoorbeeld vanuit een zorgverzekering of gemeentelijke voorziening, geen uitkomst biedt is noodhulp nodig. Daarmee kunnen noodzakelijke zorg of hulpmiddelen betaald worden, of wordt voorkomen dat er achterstanden ontstaan in de vaste lasten. Daarmee wordt zichtbaar hoe een chronische ziekte niet alleen de gezondheid, maar ook de financiële bestaanszekerheid onder druk kan zetten.
SUN Nederland pleit ervoor om bij inkomens- en armoedebeleid meer rekening te houden met de structurele meerkosten en inkomensrisico's van mensen met een chronische ziekte. Noodhulpbureaus kunnen urgente financiële problemen helpen opvangen, maar mogen niet de plaats innemen van passende, toegankelijke en structurele ondersteuning.
Onze oproep: breng de landelijke en lokale compensatiemogelijkheden voor chronisch zieken beter in samenhang in beeld en onderzoek waar mensen ondanks bestaande regelingen noodzakelijke zorgkosten zelf moeten dragen. SUN Nederland kan vanuit de noodhulppraktijk laten zien waar deze lacunes ontstaan.

Mensen met inkomen uit betaald werk

Betaald werk biedt niet automatisch bestaanszekerheid. Het huidige stelsel beoordeelt financiële draagkracht vaak aan de hand van het inkomen, terwijl de werkelijke bestedingsruimte mede wordt bepaald door woonlasten, reiskosten, zorgkosten en de stabiliteit van het inkomen. Daardoor kunnen werkenden met een inkomen boven de formele inkomensgrens in de praktijk minder financiële ruimte hebben dan mensen die wel toegang hebben tot inkomensondersteuning. Dat vraagt om een bredere blik op financiële draagkracht. In Nederland hadden naar schatting van CBS in 2024 175.000 werkenden te weinig inkomen om na betaling van de vaste lasten in de basisbehoeften van hun huishouden te kunnen voorzien. Bijna de helft van hen werkte niet het hele jaar. Wisselende inkomsten, flexibele contracten, deeltijdwerk en hoge woonlasten kunnen het financieel moeilijk maken om rond te komen en onverwachte uitgaven op te vangen. Deze kwetsbaarheid komt ook naar voren in de aanvragen bij de lokale SUN-noodhulpbureaus die een stijging zien van het aantal aanvragen voor de zogenaamde 'werkende armen'. Werkenden vragen niet snel om hulp, terwijl een betalingsachterstand of onverwachte rekening hun financiële situatie verder onder druk kan zetten. Noodhulp kan dan voorkomen dat een tijdelijk tekort uitgroeit tot problematische schulden en verlies van bestaanszekerheid. Reden waarom wij in 2026 twee Kennisdocumenten publiceerden: voor gemeenten en voor werkgevers met daarin adviezen hoe zij werkenden met geldnood beter kunnen (her)kennen en ondersteunen. SUN Nederland pleit ervoor om armoedebeleid beter te richten op mensen met werk. Ook werkenden moeten kunnen rekenen op een toereikend inkomen en toegankelijke inkomensondersteuning. Nu geldt vaak iemands toetsingsinkomen als belangrijkste criteria, terwijl er geen rekening wordt gehouden met noodzakelijke uitgaven van reiskosten en kosten van huur in de vrijesector, waar mensen met inkomen uit werk vaker mee te maken hebben. Hierdoor hebben ze soms minder besteedbaar inkomen dan mensen die wel voor de regeling in aanmerking komen puur op basis van het toetsingsinkomen. Eenvoudige regelingen, actieve toeleiding en betere bekendheid met bestaande voorzieningen zijn daarvoor belangrijk. Noodhulpbureaus kunnen urgente problemen opvangen en signaleren, waar werkenden ondanks hun inspanningen buiten de bestaande ondersteuning vallen.
Onze oproep: onderzoek hoe inkomensgrenzen en toetsingscriteria beter kunnen aansluiten op het werkelijk besteedbaar inkomen van werkenden. SUN Nederland kan de signalen uit haar kennisdocumenten over werkenden met geldnood en de aanvragen bij noodhulpbureaus daarvoor inbrengen.

Jongvolwassenen 17-27 jaar

Jongvolwassenen vormen een groep die bij de overgang naar zelfstandigheid financieel bijzonder kwetsbaar kan zijn. De stap naar volwassenheid brengt grote veranderingen en kosten met zich mee, zoals zelfstandig wonen, studeren en werken. Tegelijkertijd hebben veel jongvolwassenen weinig financiële reserves en zijn hun inkomsten beperkt of onzeker. De hoge woonlasten, het tekort aan betaalbare woningen en de stijgende kosten van levensonderhoud maken een zelfstandige start extra moeilijk. Een onverwachte rekening, verlies van inkomen of een periode zonder werk of opleiding kan daardoor al snel leiden tot betalingsachterstanden en schulden. De aanvragen bij lokale SUN-noodhulpbureaus laten zien dat jongvolwassenen regelmatig onvoldoende financiële armslag hebben

om noodzakelijke uitgaven, zoals woonkosten, inrichting, levensonderhoud en zorg, te betalen. Financiële problemen kunnen juist op deze leeftijd de ontwikkeling naar zelfstandigheid langdurig belemmeren. Noodhulp kan helpen urgente problemen op te lossen en voorkomen dat een kwetsbare start uitmondt in langdurige financiële problemen. SUN Nederland vraagt daarom rekening te houden bij het armoede- en inkomensbeleid met de specifieke positie van jongvolwassenen. Een toereikend inkomen, passende ondersteuning en toegang tot betaalbare huisvesting zijn belangrijke voorwaarden voor een zelfstandige toekomst. SUN Nederland organiseerde in de afgelopen periode een succesvol pilotproject, in samenwerking met gemeenten en hulpverleners, gericht op jongvolwassenen. Elke jongere kreeg een budget van €1.000 ter beschikking waarmee zij voor hen noodzakelijke uitgaven konden doen om hun situatie te verzachten, stabiliseren of doorbreken. De pilot laat zien dat een relatief bescheiden persoonlijk budget, gecombineerd met begeleiding en vertrouwen in de eigen keuzes van jongeren, een groot verschil kan maken. Het budget biedt ruimte om noodzakelijke uitgaven te doen die binnen bestaande regelingen niet worden vergoed, maar die wel bepalend zijn voor de mogelijkheid om zelfstandig verder te kunnen. De aanpak sluit aan bij de vijf leefgebieden van de BIG5: steun, wonen, geldzaken, welzijn en werk of opleiding. Daarmee is het niet alleen een financiële interventie, maar ook een investering in de ontwikkeling en zelfstandigheid van jongeren. Soms was alleen al de wetenschap dat zij over deze buffer konden beschikken voldoende om situaties en hulpverlening weer in beweging te krijgen. De pilots zijn uitgebreid beschreven en verdienen wat ons betreft navolging in het land, daar is echter wel financiering voor nodig.
Onze oproep: maak landelijke opschaling van deze aanpak mogelijk door binnen de begroting van SZW ruimte te creëren voor preventieve maatwerkbudgetten voor jongvolwassenen via noodhulpbureaus, in samenwerking met gemeenten en maatschappelijke organisaties. SUN Nederland kan de aanpak, het lokale netwerk en de uitvoeringskennis beschikbaar stellen voor een landelijk vervolg.

Mensen met schulden

Mensen met schulden vormen een groep die vaak langdurig financieel kwetsbaar is en weinig mogelijkheden heeft om zelfstandig uit de problemen te komen. Schulden kunnen ontstaan door een combinatie van omstandigheden, zoals een laag of wegvallend inkomen, hoge vaste lasten, ziekte of baanverlies. Zodra betalingsachterstanden ontstaan, kunnen incassokosten, boetes en rente de financiële problemen verder vergroten. Ook mensen die werken of een inkomen boven het sociaal minimum hebben, kunnen hierdoor in een situatie terechtkomen waarin zij onvoldoende geld overhouden voor noodzakelijke uitgaven. Het voorkomen van deze escalatie vraagt om tijdige signalering, laagdrempelige toegang tot hulp en een samenhangende aanpak waarin de behoeften van de inwoner centraal staan. Een schuldregeling lost niet automatisch alle financiële kwetsbaarheid op. Juist tijdens een schuldhulpverleningstraject kunnen mensen te maken krijgen met onverwachte noodzakelijke uitgaven waarvoor binnen de regeling geen ruimte is. Ook kunnen boetes of andere betalingsverplichtingen ertoe leiden dat iemand uit de schuldhulpverlening dreigt te vallen. Soms vormt juist een niet op orde zijnde administratie een belemmering om tot schuldhulpverlening te worden toegelaten. Zonder aanvullende oplossing kan een relatief klein financieel tekort zo leiden tot nieuwe betalingsachterstanden of het mislukken van een traject. De aanvragen bij lokale SUN-noodhulpbureaus laten zien dat mensen met schulden regelmatig onvoldoende financiële ruimte hebben om noodzakelijke uitgaven te betalen. Soms is er binnen een schuldhulpverleningstraject geen ruimte voor onverwachte kosten of een tijdelijke financiële tegenvaller, waardoor de situatie opnieuw kan ontsporen. Met de Sociale Leenfondsen bieden verschillende SUN-noodhulpbureaus een aanvullende, preventieve oplossing. Via een renteloze lening kunnen kleine schulden in één keer worden afgelost of kan een tijdelijke inkomensdip worden overbrugd. Dit geeft financiële rust en voorkomt verdere kostenstapeling. Noodhulpbureaus verstrekken niet alleen renteloze leningen via Sociale Leenfondsen voor kleine schulden of tijdelijke financiële tekorten, maar betalen via giften bijvoorbeeld ook boetes om te voorkomen dat iemand uit de schuldhulpverlening valt, of noodzakelijke kosten voor het op orde brengen van de administratie zodat iemand juist toegang krijgt tot schuldhulpverlening. Dit vraagt wel om goede afstemming met de gemeentelijke schuldhulpverlening, zodat de ondersteuning daadwerkelijk bijdraagt aan financiële stabilisatie, perspectief op een schuldenvrije toekomst en het voorkomen van nieuwe financiële verplichtingen. SUN Nederland vraagt daarom om bij het armoede- en schuldenbeleid niet alleen te investeren in schuldregeling en

aflossing, maar ook in preventie en maatwerk vóórdat schulden problematisch worden. Dat vraagt om een toegankelijk en mensgericht stelsel, waarin gemeenten, schuldhulpverleners en maatschappelijke partners samenwerken en ruimte hebben om ook buiten bestaande regelingen naar oplossingen te zoeken. Mensen moeten tijdens een schuldentraject voldoende middelen overhouden voor een menswaardig bestaan.
Onze oproep: geef binnen het landelijke schuldenbeleid meer ruimte aan preventieve financiële interventies vóór en tijdens schuldhulpverleningstrajecten. Betrek SUN Nederland bij het ontwikkelen van aanvullende oplossingen, waaronder de inzet en verdere ontwikkeling van Sociale Leenfondsen.

Mensen die vanwege geldnood weinig energiekosten maken

De heropening van het Noodfonds Energie op 4 januari 2027 is een goede zaak. Huishoudens met een laag inkomen en een hoge energierekening kunnen daarmee tijdelijk worden ondersteund. Tegelijkertijd dreigt een groep mensen buiten de regeling te vallen, juist omdat hun energierekening te laag is om aan de voorwaarden te voldoen. Het gaat om huishoudens die uit financiële noodzaak de verwarming nauwelijks aanzetten en daardoor minder energie verbruiken dan zij nodig hebben. Een lage energierekening betekent in die gevallen dus niet dat er geen armoede is, maar dat mensen zichzelf noodzakelijke warmte ontzeggen. Dit wordt ook wel verborgen energiearmoede genoemd. Het kabinet erkent dat het Noodfonds deze groep niet rechtstreeks bereikt.
Onze oproep: zorg voor aanvullende maatregelen die ook deze huishoudens ondersteunen, bijvoorbeeld door gerichte hulp bij woningverduurzaming en isolatie, en door mensen actief op te zoeken en te steunen die vanwege hun lage energieverbruik buiten de bestaande regeling vallen.

Bovengenoemde groepen vormen geen uitputtende opsomming, maar laten wel zien dat een generiek armoedebeleid onvoldoende recht doet aan de uiteenlopende situaties waarmee mensen te maken hebben.

Onze oproep: geef uitvoering aan de adviezen van de Commissie Sociaal Minimum. Zorg voor een toereikend inkomen voor alle huishoudtypen en toets periodiek of mensen met hun inkomen daadwerkelijk in noodzakelijke uitgaven kunnen voorzien. Houd daarbij rekening met specifieke kwetsbaarheden en doe aan differentiatie. SUN Nederland stelt haar praktijkgegevens en kennis graag beschikbaar om zichtbaar te maken waar het sociaal minimum en de bestaande inkomensondersteuning in de praktijk tekortschieten.

2. Kinderarmoedebestrijding door te investeren in bestaanszekerheid van ouders

Financiële problemen van ouders werken rechtstreeks door in de leefwereld van kinderen. Geldzorgen kunnen leiden tot stress, spanningen in het gezin en minder mogelijkheden om kinderen een stabiele thuisbasis te bieden. Het beschikbaar stellen van noodzakelijke huishoudelijke voorzieningen, het oplossen van urgente financiële problemen of het mogelijk maken van werk en zorg is daarom ook een investering in de ontwikkelkansen van kinderen. Kinderarmoedebeleid moet niet alleen gericht zijn op wat kinderen tekortkomen, maar ook op de omstandigheden die ouders nodig hebben om hun kinderen een goede start en een goed leven te geven. De bestrijding van kinderarmoede krijgt terecht veel politieke aandacht. Verschillende organisaties die zich specifiek inzetten voor kinderen kunnen rekenen op steun vanuit het Rijk. Tegelijkertijd is het zo dat SUN Nederland, dat zich al meer dan een eeuw inzet voor mensen in urgente financiële nood, geen structurele Rijkssubsidie ontvangt. Wij begrijpen de bijzondere aandacht voor kinderen en willen dat ook graag zo houden, maar zouden graag zien dat het Rijk ook de inzet van noodhulpbureaus financieel ondersteunt.
Kinderarmoede is namelijk niet los te zien van de financiële positie van ouders. Het zijn immers de ouders die de rekeningen voor de huur, het gas, water en licht voor de woning moeten voldoen, waardoor kinderen een goed thuis krijgen om in op te groeien. Ouders bepalen de dagelijkse omstandigheden waarin kinderen zich kunnen ontwikkelen. En het zijn de ouders die, wanneer zij zelf voldoende bestaanszekerheid hebben, hun kinderen meer kansen kunnen bieden. De SUN-noodhulpbureaus ondersteunen volwassenen bijvoorbeeld door een bril, wasmachine, koelkast of noodzakelijke gebitsrenovatie mogelijk te maken, een fiets beschikbaar te stellen om werk te kunnen bereiken of passende kleding te bekostigen om te kunnen solliciteren. Dit zijn geen luxevoorzieningen, maar veelal noodzakelijke voorwaarden om weer perspectief te krijgen binnen een gezin, of om aan

het werk te kunnen gaan en zelfstandig verder te kunnen. Het is begrijpelijk dat kinderarmoede politiek en maatschappelijk veel herkenning oproept, maar wie kinderen werkelijk kansen wil bieden moet ook investeren in de bestaanszekerheid en bestaanswaardigheid van hun ouder(s).

Onze oproep: beschouw de ondersteuning van volwassenen als een onmisbaar onderdeel van de aanpak van kinderarmoede. Verbreed de inzet van het Rijk tegen kinderarmoede: maak naast kindgerichte voorzieningen ook ruimte voor maatwerkondersteuning aan ouders en gezinnen. Erken de lokale noodhulpbureaus als aanvullende uitvoerings- en signaleringspartners en betrek SUN Nederland bij de ontwikkeling van een integrale aanpak. Borg daarvoor ook de landelijke infrastructuur die nodig is om deze aanvullende ondersteuning lokaal beschikbaar te maken, zodat we gezamenlijk kunnen optrekken, meer kunnen bereiken en duurzame oplossingen kunnen bieden.

3. Mondzorg is geen luxe, maar een voorwaarde voor participatie

Een slecht gebit is veel meer dan een gezondheidsprobleem. Het kan leiden tot pijn, schaamte, sociale uitsluiting en belemmeringen bij het vinden of behouden van werk. Mensen stellen noodzakelijke mondzorgbehandelingen uit, omdat zij deze niet kunnen betalen. Daarmee kunnen relatief beperkte problemen uitgroeien tot ingrijpende en kostbare behandelingen. Mondzorg is daarmee niet uitsluitend een vraagstuk van volksgezondheid of zorgverzekering. Het ontbreken van noodzakelijke mondzorg kan ook een belemmering vormen voor arbeidsdeelname, re-integratie en maatschappelijke participatie. Een investering in toegankelijke mondzorg kan daardoor niet alleen gezondheidsproblemen en persoonlijk leed voorkomen, maar ook bijdragen aan de doelstellingen van het arbeidsmarkt- en armoedebeleid. Wij zien in de noodhulppraktijk dat noodzakelijke mondzorg regelmatig een reden is voor een hulpaanvraag door gebrek aan geld, soms hebben mensen al dagen niet kunnen eten van de pijn of hebben zij thuis hun eigen kiezen getrokken met alle gevolgen van dien. In de afgelopen periode gaven de noodhulpbureaus voor één miljoen euro aan noodzakelijke ondersteuning op het gebied van mondzorg. Wij kunnen inzicht geven in welke behandelingen worden aangevraagd, welke groepen buiten de reguliere voorzieningen vallen en wat de gevolgen zijn van het uitstellen van mondzorg. Een tandartsbehandeling kan iemand weer in staat stellen om pijnloos te eten, zonder schaamte te lachen, met vertrouwen te solliciteren en aan het werk te gaan of om sociaal deel te nemen aan de samenleving. Mondzorg raakt daarmee rechtstreeks aan bestaanszekerheid, gezondheid en kansengelijkheid. Het is moeilijk uit te leggen dat iemand wel wordt gestimuleerd om aan het werk te gaan, maar niet de middelen heeft om een noodzakelijke behandeling te betalen die daarvoor een voorwaarde kan zijn.

Onze oproep: ontwikkel een structurele oplossing voor noodzakelijke mondzorg voor mensen met onvoldoende financiële middelen. Het Rijk heeft via het ministerie van VWS een eenmalige impuls beschikbaar gesteld via het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA), maar dit zijn tijdelijke middelen die niet gezien kunnen worden als een duurzaam toegankelijke oplossing. Zorg voor structurele financiering van noodzakelijke mondzorg voor mensen die deze niet zelf kunnen betalen. Bezie dit in samenhang met de begrotingen van VWS en SZW en benut de ervaringen van SUN Nederland bij het vormgeven van een duurzame regeling. De tijdelijke middelen uit het AZWA mogen geen eindpunt zijn. Noodzakelijke mondzorg mag wat ons betreft niet afhankelijk zijn van de toevallige aanwezigheid van een SUN-noodhulpbureau, maar moet door de overheid structureel geregeld worden. SUN Nederland denkt graag mee over de toekomstige duurzame inrichting van mondzorg.

4. Organiseer het automatisch toekennen van voorzieningen waar men recht op heeft

Het huidige beleid leunt sterk op het initiatief en de zelfredzaamheid van mensen zelf. Zij moeten weten dat een regeling bestaat, begrijpen of zij ervoor in aanmerking komen, de aanvraag kunnen indienen en vervolgens de weg vinden naar de juiste uitvoeringsorganisatie. Nog belangrijker is het dat mensen niet meer geconfronteerd worden met een vaststellingsmoment later in de tijd, waaruit kan blijken dat er geen recht was, met terugbetaling tot gevolg. Juist de mensen die ondersteuning het hardst nodig hebben, worden daardoor niet altijd bereikt of geconfronteerd met terugvordering. Denk aan mensen met beperkte taal- of digitale vaardigheden, mensen met psychische problemen, mensen met een instabiele woon- of leefsituatie en mensen die het vertrouwen in instanties hebben verloren. Ook schaamte en angst voor de gevolgen van het aanvragen van ondersteuning spelen een rol.

Het 'niet-gebruik' van voorzieningen is daarmee niet uitsluitend een probleem van de burger, maar ook een verantwoordelijkheid van de overheid. Wij pleiten voor een fundamentele verandering van het uitgangspunt: niet de burger moet steeds opnieuw aantonen dat hij ondersteuning nodig heeft, maar de overheid moet ervoor zorgen dat mensen daadwerkelijk ontvangen waar zij recht op hebben. Het gaat niet om het automatisch toekennen van voorzieningen of kwijtschelden van heffingen zonder toetsing, maar om het proactief vaststellen van rechten op basis van gegevens waarover de overheid rechtmatig beschikt. Dat vraagt om een zorgvuldige wettelijke grondslag, betrouwbare gegevensuitwisseling, bescherming van privacy, transparantie en rechtsbescherming. Ook moet het voor mensen mogelijk blijven om hun situatie toe te lichten wanneer gegevens onvolledig zijn of niet aansluiten bij hun werkelijkheid. Ondersteuning moet een recht zijn dat de overheid helpt effectueren, geen zoektocht die de burger zelf moet volbrengen. Automatische toekenning vraagt om een gefaseerde aanpak. Waar de overheid op basis van beschikbare en rechtmatig te gebruiken gegevens met voldoende zekerheid kan vaststellen dat iemand recht heeft op een voorziening, moet toekenning zonder aanvraag het uitgangspunt worden. Waar dat niet mogelijk is, moet de overheid mensen actief informeren, helpen bij het aanvragen en voorkomen dat zij door ingewikkelde procedures buiten de boot vallen. Daarbij moet het voorkomen van terugvorderingen een expliciet uitgangspunt zijn.

Onze oproep: voer een systeem van automatische toekenning met een opt-outmogelijkheid in en stel een een uitvoeringsagenda voor deze automatische toekenning op, met concrete doelen, termijnen en prioritaire regelingen. Begin bij voorzieningen waarvan het recht eenvoudig op basis van reeds beschikbare gegevens kan worden vastgesteld. SUN Nederland kan vanuit de noodhulppraktijk inzicht geven in welke groepen en voorzieningen door niet-gebruik worden geraakt.

5. Benut de kracht en kennis van het maatschappelijk middenveld

Maatschappelijke organisaties, lokale fondsen, noodhulpbureaus en hulp- en dienstverleners staan dicht bij de dagelijkse werkelijkheid van mensen die financieel in de knel zitten. Maatschappelijke organisaties bereiken ook mensen die niet of nauwelijks meer aankloppen bij de overheid. De nabijheid en het vertrouwen dat maatschappelijke organisaties genieten, kunnen juist voor deze groep een belangrijke ingang vormen naar passende hulp en ondersteuning. De organisaties zien waar mensen vastlopen, welke groepen niet worden bereikt en welke gevolgen beleidskeuzes in de praktijk hebben. De kracht van het maatschappelijk middenveld ligt niet alleen in het bieden van ondersteuning, maar ook in het signaleren, agenderen en verbinden. De praktijkervaring van deze organisaties kan helpen om beleid beter te laten aansluiten op de behoeften van mensen en aan een beter bereik van groepen mensen die anders buiten beeld blijven. De landelijke infrastructuur van SUN Nederland maakt het mogelijk om lokale particuliere middelen en initiatieven te verbinden aan publieke voorzieningen en professionele hulp- en dienstverlening. Daarmee ontstaat niet alleen een aanvullend vangnet, maar ook een landelijk netwerk dat kennis en signalen uit de lokale praktijk bundelt. Deze infrastructuur draagt bij aan vroegtijdige signalering, het voorkomen van escalatie en een betere aansluiting tussen publieke en maatschappelijke ondersteuning.
Het Datadashboard Urgente Noden van SUN Nederland is daarvan een concreet voorbeeld. De aanvragen bij de noodhulpbureaus laten zien welke noodzakelijke uitgaven mensen niet kunnen betalen, welke voorzieningen onvoldoende toegankelijk zijn en waar het bestaande stelsel tekortschiet. Deze informatie vormt op landelijk niveau een waardevolle aanvulling op bestaande landelijke statistieken en beleidsmatige analyses van bijvoorbeeld CBS en SCP. Op lokaal niveau voeden de SUN-noodhulpbureaus de gemeenten met hun inzichten, zodat ook lokaal beleid beter en effectiever wordt.
Tegelijkertijd moet duidelijk blijven dat particuliere organisaties geen vervanging zijn voor de verantwoordelijkheid van de overheid. SUN-noodhulp en particuliere ondersteuning door (vrijwilligers)organisaties zijn aanvullend op het overheidsbeleid. Zij kunnen geen structurele oplossingen bieden voor tekortkomingen in inkomensbeleid, wetgeving of publieke voorzieningen. Breng als overheid in kaart welke interventies en organisaties complementair en effectief zijn en maak de ontwikkeling van landelijke dekking van deze initiatieven (financieel) mogelijk.

Onze oproep: erken en financier het maatschappelijk middenveld als volwaardige partner in het armoedebeleid. Betrek maatschappelijke organisaties structureel en vroegtijdig bij

beleidsontwikkeling, uitvoering en evaluatie en benut hun praktijkkennis en data. Erken de landelijke infrastructuur van SUN Nederland en de lokale noodhulpbureaus als noodzakelijke aanvulling op bestaande regelingen en borg deze met structurele financiering vanuit de SZW-begroting. Zo blijft niet alleen noodhulp beschikbaar voor mensen die tussen wal en schip vallen, maar wordt ook de landelijke signalerings- en kennisfunctie versterkt en kan beleid effectiever en met landelijke dekking worden uitgevoerd.

"De overheid kan niet enerzijds het maatschappelijk middenveld waarderen om zijn kennis, bereik en uitvoeringskracht en anderzijds de infrastructuur die dit mogelijk maakt volledig afhankelijk laten zijn van incidentele financiering".

6. Landelijke regie: federatief adviesorgaan voor armoede, schulden en urgente noden

De versnippering van het Nederlandse armoedebeleid vraagt om meer dan betere samenwerking tussen Rijk, gemeenten en individuele organisaties. Er is behoefte aan een landelijke structuur waarin kennis, ervaring en signalen uit de praktijk samenkomen en waarin de overheid structureel met het maatschappelijk middenveld in gesprek gaat.
SUN Nederland pleit daarom, samen met andere maatschappelijke organisaties, voor de oprichting van een landelijk federatief adviesorgaan voor armoede, schulden en urgente noden. De meerwaarde van een federatieve structuur is dat deze niet opnieuw een afzonderlijke belangenorganisatie of uitvoeringslaag creëert, maar bestaande expertise en vertegenwoordiging bijeenbrengt. Het orgaan kan periodiek signalen uit de uitvoeringspraktijk bundelen, beleidsvoorstellen toetsen op uitvoerbaarheid en de gevolgen van nieuw beleid voor financieel kwetsbare huishoudens inzichtelijk maken. Daarmee wordt voorkomen dat beleidsterreinen afzonderlijk worden ontwikkeld zonder zicht op hun gezamenlijke effecten voor inwoners. Het adviesorgaan moet een herkenbare en representatieve gesprekspartner zijn voor de betrokken ministeries en bijdragen aan de samenhang tussen beleidsterreinen die nu nog te vaak afzonderlijk worden benaderd.
Het gaat nadrukkelijk niet om een vrijblijvend overlegplatform of een extra bestuurlijke laag. Het doel is om bestaande kennis en signalen structureel te benutten en te voorkomen dat beleid wordt ontwikkeld zonder voldoende inzicht in de uitvoeringspraktijk en de gevolgen voor mensen. Een federatieve vorm maakt het mogelijk dat organisaties vanuit hun eigen expertise en achterban bijdragen, zonder dat zij hun zelfstandigheid verliezen. Zo kan een breed gedragen adviesstructuur ontstaan die zowel de diversiteit van het maatschappelijk middenveld als de stem van mensen met ervaringskennis vertegenwoordigt.

Onze oproep: Geef opdracht tot een verkenning naar de inrichting van een landelijk federatief adviesorgaan, samen met maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen, uitvoeringsorganisaties en ervaringsdeskundigen. SUN Nederland wil hieraan bijdragen en kan helpen om partijen uit het veld bijeen te brengen.

7. Benut Europese middelen voor de bestrijding van materiële deprivatie

In Nederland leven mensen die onvoldoende middelen hebben om in hun meest noodzakelijke materiële behoeften te voorzien. Het gaat niet alleen om voedsel, maar ook om woninginrichting, huishoudelijke apparatuur, medische kosten, kleding en andere basisvoorzieningen die nodig zijn om een menswaardig bestaan te leiden. De aanvragen bij SUN-noodhulpbureaus maken inzichtelijk hoe breed dit terrein is. Binnen het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) bestaat voor de volgende Europese programmaperiode vanaf 2028 de mogelijkheid om geld aan te vragen voor materiële deprivatie. Naast middelen voor voedselhulp is het ook mogelijk middelen in te zetten voor materiële basishulp. Materiële deprivatie moet wat SUN Nederland betreft breder worden opgevat dan voedselhulp alleen. Het gaat om noodzakelijke goederen en voorzieningen die mensen in staat stellen hun dagelijks leven op een basaal niveau te organiseren. De noodhulpbureaus kunnen daarbij, samen met professionele hulpverleners en lokale partners, zorgen voor een gerichte inzet op basis van de individuele behoefte
Materiële deprivatie is niet altijd zichtbaar in landelijke armoedecijfers, maar wordt in de praktijk van hulp- en dienstverleners en noodhulpbureaus dagelijks zichtbaar. Mensen kunnen bijvoorbeeld hun woning niet op een basaal niveau inrichten, beschikken niet over warme winterkleding of kunnen noodzakelijke gebruiksgoederen niet vervangen. SUN Nederland vindt dat de beschikbare middelen

voor materiële deprivatie volledig benut moeten worden en zou graag beschikken over (een deel van) deze middelen gezien de groei van ons netwerk en het aantal aanvragen. Daarom vragen we aan de politiek om als Nederland nadrukkelijk te opteren voor deze inzet.

Onze oproep: Geef bij de nationale programmering van ESF+ vanaf 2028 prioriteit aan een brede aanpak van materiële deprivatie. Zorg dat, naast voedselnoodhulp, ook materiële basishulp en begeleidende maatregelen subsidiabel worden gemaakt en betrek SUN Nederland bij de uitwerking van de nationale programmering en de inrichting van de uitvoering. Betrek ook de overige maatschappelijke organisaties bij de nationale programmering en uitvoering, zodat de middelen daadwerkelijk terechtkomen bij mensen die ondersteuning nodig hebben.

Conclusie

SUN Nederland ziet dagelijks dat financiële nood zelden op zichzelf staat. Achter een aanvraag voor een koelkast, een fiets, een noodzakelijke tandheelkundige behandeling of hulp bij vaste lasten gaat vaak een bredere problematiek schuil. De noodhulppraktijk laat zien waar het stelsel mensen onvoldoende bereikt, waar regelingen niet aansluiten en waar de bestaanszekerheid van huishoudens tekortschiet. Een samenhangende aanpak is nodig waarin de overheid haar verantwoordelijkheid neemt, voorzieningen toegankelijk zijn en maatschappelijke organisaties structureel worden betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van beleid.
SUN Nederland vraagt de Tweede Kamer daarom om zich in te zetten voor de volgende concrete beleidsstappen:

1. Zorg voor een toereikend sociaal minimum en een toegankelijk stelsel voor alle huishoudtypen, houd rekening met differentiatie.
2. Verminder versnippering en organiseer een landelijke infrastructuur op het gebied van armoede, schulden en urgente noden.
3. Investeer in preventie en maatwerk, met bijzondere aandacht voor groepen die nu onvoldoende worden bereikt.
4. Benut de kennis, data en uitvoeringskracht van het maatschappelijk middenveld structureel.
5. Maak de benodigde financiële middelen beschikbaar, zowel via de begroting van SZW als via de Europese ESF+-programmering vanaf 2028.

Bestaanszekerheid is meer dan het voorkomen van armoede en schulden. Het gaat om de mogelijkheid om een menswaardig en zelfstandig bestaan op te bouwen, mee te doen en perspectief te hebben. Bestaanswaardigheid moet daarbij een belangrijk uitgangspunt zijn.
Dat vraagt om een overheid die verder kijkt dan inkomensgrenzen en regelingen, die verantwoordelijkheid neemt voor de samenhang en toegankelijkheid van het stelsel en die voorkomt dat mensen pas worden geholpen wanneer zij in urgente financiële nood verkeren. De begroting van SZW moet daarom niet alleen worden beoordeeld op de omvang van de beschikbare middelen, maar ook op de vraag of deze middelen mensen daadwerkelijk bereiken, bestaanszekerheid versterken en escalatie van financiële problemen voorkomen.
SUN Nederland wil vanuit ruim een eeuw praktijkervaring, een landelijk netwerk van lokale noodhulpbureaus en actuele gegevens over urgente noden bijdragen aan die opgave. Niet als vervanging van publieke verantwoordelijkheid, maar als partner die zichtbaar maakt waar beleid beter kan en helpt om mensen te bereiken die anders tussen wal en schip vallen.
Samen maken we het verschil!

November 2026, SUN Nederland
p/a info@sunnederland.nl